

Regelverk Ortodonti för barn och unga 0–19 år beslutat i Hälso - och sjukvårdsnämnden i vårdval Skåne

Gällande år 2026

Beslutades 2025–11–26

Innehållsförteckning

1 Allmänt.....	4
2 Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling.....	5
2.1 Allmäntandvården	5
2.2 Specialisttandvården	5
2.3 Urvalsvisning på tandvårdsenhet	6
2.3.1 Villkor för urvalsvisning på allmäntandvårdsenhet	7
2.3.2 Dispens från urvalsvisning för avtalad specialist inom ortodonti.....	8
2.3.3 Tandvårdsfönster vid urvalsvisning	8
2.4 Urval via remiss	9
2.4.1 Remisskategorier.....	9
2.4.2 Villkor vid urvalsremiss.....	9
2.4.3 Dispens från mottagande av urvalsremiss.....	10
2.4.4 Tandvårdsfönster vid urvalsremiss	10
2.5 Information till patienter vid urval.....	10
2.6 Urval till och med 19 års ålder	11
2.7 Undantag för urval	11
2.8 Preprotetisk ortodonti.....	11
2.9 Second opinion.....	12
2.9.1 Allmäntandvårdens ansvar vid second opinion.....	12
2.9.2 Specialisttandvårdens ansvar vid second opinion	13
3 Betalningsgaranti.....	14
3.1 Vårdval för specialistutredning och tandregleringsbehandling.....	14
3.2 Villkor för betalningsgarantin	14
3.2.1 Förtur.....	15
4 Tandregleringsbehandling.....	16
4.1 Tandregleringsbehandling inom allmäntandvården	16
4.1.1 Interceptiv ortodonti.....	16
4.1.2 Tandregleringsbehandling med apparatur	16
4.1.3 Ekonomisk ersättning vid omlistning	17
4.2 Tandregleringsbehandling inom specialisttandvården	17
4.2.1 Akutbesök	18
4.2.2 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder.....	18
4.2.3 Ändring av vårdval.....	19
4.2.4 Avbruten tandregleringsbehandling.....	20

4.2.5 Retentionsbehandling och uppföljning	21
4.2.6 Recidiv	21
4.2.7 Dubbelbehandling	21
4.2.8 Patienter inflyttade till Skåne från annan region.....	22
4.2.9 Patienter utflyttade från Skåne till annan region.....	23
4.2.10 Asylsökande och papperslösa patienter under 18 år	24
4.2.11 Egenfinansierad tandregleringsbehandling	25
5 Studiemodeller och kliniska foton	25
5.1 Studiemodeller	25
5.1.1 Gipsmodeller	26
5.1.2 Intraorala foton.....	26
5.1.3 Kliniska extraorala foton.....	26
6 Skåneindex	27
Bilaga 1 - Skåneindex	28

1 Allmänt

Detta regelverk för ortodonti är ett styrande dokument för allmän och specialiserad tandreglering för barn och unga i åldern 0–19 år och kompletterar förfrågningsunderlagen för allmän och specialiserad tandvård för barn och unga 0–19 år. Regelverket för ortodonti är gällande för avtalade leverantörer i Region Skåne.

Region Skåne har beslutat att införa valfrihetssystem inom flera vårdområden, i enlighet med lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). LOV ger kommuner och regioner möjlighet att reglera förutsättningarna för viss vård genom avtal inom ett valfrihetssystem. Ett valfrihetssystem innebär att varje invånare har rätt att välja den leverantör som ska utföra vården, förutsatt att leverantören är godkänd och har tecknat kontrakt med den upphandlande myndigheten. Syftet med vårdvalet är att stärka patientens ställning genom ökad möjlighet att välja vårdgivare samt att öka vårdens tillgänglighet.

Målgruppen är barn och unga i åldern 0–19 år som beviljats avgiftsfri tandregleringsbehandling i Region Skåne samt asylsökande och papperslösa barn och unga under 18 år.

Barn och unga med behov av tandregleringsbehandling har rätt till bedömning och urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling utförd av en specialist inom ortodonti med avtal inom Region Skånes valfrihetssystem. Enligt tidigare politiska beslut ska urvalet för avgiftsfri tandreglering omfatta högst 35 procent av Region Skånes barn och unga per år.

Tandregleringens övergripande mål är att främja en god tandhälsa och en jämlik tandvård. Behandlingen ska leda till ett funktionellt och estetiskt godtagbart resultat och genomföras med hög kvalitet, i enlighet med gällande krav på patientsäkerheten. Vården ska vara ändamålsenlig, långsiktigt hållbar och bidra till en effektiv tandvård för framtiden. Tandregleringsbehandling ska utföras på ett vårdekonomiskt och kostnadseffektivt sätt för Region Skåne.

2 Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling

2.1 Allmäntandvården

Den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad ansvarar för att bedöma om och när en bettavvikelse ska remitteras eller visas för en avtalad specialist inom ortodonti för urval till eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling.

Urvalet ska endast omfatta patienter med behandlingsbehov enligt Skåneindex (se avsnitt 6, Skåneindex). Innan urval sker ska patientens behandlingsmognad, kooperation och munhygien bedömas. Om dessa kriterier inte är uppfyllda, kan patienten nekas avgiftsfri tandregleringsbehandling, även om kriterierna enligt Skåneindex uppfylls. Vårdnadshavare eller myndig patient ska innan urvalet informeras om vad en tandregleringsbehandling innebär.

Urvalet ska göras vid en individuellt anpassad tidpunkt för bettutvecklingen, vanligen mellan 8 och 16 års ålder. Patienten ska vid urvalstillfället vara redo att påbörja behandlingen omgående.

Försenat eller uteblivet urval kan innebära att patienten förlorar möjligheten till avgiftsfri tandregleringsbehandling. Den avgiftsfria tandvården omfattar enligt tandvårdslagen (1985:125) barn och unga till och med det år de fyller 19 år, varefter patienten omfattas av statligt eller regionalt tandvårdsstöd för vuxna.

Urvalet kan genomföras på två sätt:

- Genom urvalsvisning på den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad
- Genom urvalsremiss i Tandvårdsfönster.

2.2 Specialisttandvården

Urval för eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling ska utföras av avtalade specialister inom ortodonti i enlighet med gällande förfrågningsunderlag. Bedömningen baserat på Skåneindex (se avsnitt 6, Skåneindex) samt patientens behandlingsmognad, kooperation och

munhygien. Patienter som inte uppfyller dessa kriterier ska nekas avgiftsfri tandreglering även om kriterierna enligt Skåneindex är uppfyllda. Patienten ska vid urvalstillfället vara redo att påbörja behandlingen omgående när betalningsgaranti utfärdas.

Specialisttandläkaren avgör vid urvalet om patienten ska behandlas inom allmäntandvården eller specialisttandvården samt om patienten ska placeras i normalkö eller ges förtur.

Vid tandregleringsbehandling som utförs inom allmäntandvården ansvarar den specialist som genomfört urvalet för att ge nödvändiga instruktioner till allmäntandläkaren samt för att erbjuda stöd och uppföljning.

För behandling inom specialisttandvården utfärdas en betalningsgaranti som omfattar en avgiftsfri specialistutredning och, om förutsättningarna föreligger, efterföljande tandregleringsbehandling.

Samtliga patienter som inbokats för urvalsvisning eller erhållit urvalsremiss ska efter utfört urval få ett beslut. Beslutet ska rapporteras i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar. Underlåtenhet att uppfylla denna skyldighet kan medföra vitesföreläggande enligt gällande förfrågningsunderlag.

Leverantören ansvarar för att all inmatade data är kvalitetssäkrad. Om rättning av felaktigt inmatade uppgifter behöver utföras av Uppdragsgivaren debiteras den faktiska kostnad för detta arbete.

2.3 Urvalsvisning på tandvårdsenhet

Avtalade specialister inom ortodonti har ett obligatoriskt åtagande att genomföra urvalsvisningar i enlighet med gällande förfrågningsunderlag. Urvalsvisningar ska utföras på den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad. Åtagandet gäller inom en maximal radie om åttio (80) kilometer från specialistens tjänstgöringsenhet till berörd allmäntandvårdsenhet, i syfte att minimera behov av transporter.

Både avtalade allmäntandvårdsenheter och avtalade specialisttandvårdsenheter kan etablera ett samarbete för urvalsvisning på avtalad allmäntandvårdsenhet. Samarbetet får endast ske med en (1) avtalad specialist och ska pågå i minst ett år. Urvalsvisningarna bör, om möjligt, fördelas jämnt över året.

2.3.1 Villkor för urvalsvisning på allmäntandvårdsenhet

2.3.1.1 Allmäntandvården

1. Samverka med en (1) avtalad specialist inom ortodonti för genomförande av urvalsvisningar.
2. Upprätta en tidplan tillsammans med ortodontisten för kommande års urvalsvisningar.
3. Boka patienter i Tandvårdsfönster för urvalsvisning minst sju (7) dagar före planerat tillfälle, eller enligt särskild överenskommelse. Riktvärdet är tio (10) minuter per patient.
4. Om antalet patienter understiger fem (5), kontakta ortodontisten för att besluta om visningen ska genomföras eller om patienterna ska hänvisas till urvalsvisning på annan allmäntandvårdsenhet.
5. Förbered varje patientfall med diagnos enligt Skåneindex samt erforderligt underlag, exempelvis röntgenbilder och journalanteckningar om bettutveckling.
6. Behandlande allmäntandläkare ska närvara vid urvalsvisningen. Undantag får göras vid sjukdom eller efter överenskommelse med ortodontisten.
7. Under urvalsvisningen ska behandlande allmäntandläkare journalföra ansvarig ortodontists namn, diagnos enligt Skåneindex samt planerad behandling.

Leverantören ansvarar för att all inmatade data är kvalitetssäkrad. Om rättning av felaktigt inmatade uppgifter behöver utföras av Uppdragsgivaren debiteras den faktiska kostnad för detta arbete.

2.3.1.2 Specialisttandvården

1. Inled samarbete med den avtalade allmäntandvårdsenhet där patienten är listad.
2. Upprätta en tidplan för kommande års urvalsvisningar i samråd med de samarbetande allmäntandvårdsenheter.
3. Tillgängliggör överenskomna tider för bokning i Tandvårdsfönster.
4. Informera vårdnadshavare eller myndig patient om beslutet i samband med urvalsvisningen (se avsnitt 2.5 Information till patienter vid urval).
5. Samtliga patienter som inbokats för urvalsvisning eller erhållit urvalsremiss ska, efter genomfört urval, få ett beslut registrerat i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar. Underlåtenhet att

uppfylla denna skyldighet kan medföra vitesföreläggande enligt gällande förfrågningsunderlag. Leverantören ansvarar för att all inmatade data är kvalitetssäkrad. Om rättning av felaktigt inmatade uppgifter behöver utföras av Uppdragsgivaren debiteras den faktiska kostnad för detta arbete.

Beslut som ska rapporteras i Tandvårdsfönster inom trettio (30) kalenderdagar:

Allmän ortodonti – Registrera åtgärds kod för allmän ortodonti

Specialiserad ortodonti – Ange normalkö eller förtur.

Ny visning – Ange antal månader till nästa urvalsvisning.

Ingen visning – Ange orsak, exempelvis uteblivande eller sjukdom.

Ingen behandling – Ange orsak, exempelvis att patienten inte uppfyller kriterierna i Skåneindex eller har bristande munhygien.

2.3.2 Dispens från urvalsvisning för avtalad specialist inom ortodonti

En avtalad specialist inom ortodonti kan ansöka om dispens från skyldigheten att genomföra urvalsvisning på allmäntandvårdsenhet. Ansökan ska göras skriftligen och skickas till Region Skåne via post eller e-post.

Beviljad dispensen gäller till kalenderårets slut. Ansvar för redan överenskomna urvalsvisningar kvarstår trots beviljad dispens.

Dispensen kan beviljas om någon av följande kriterier uppfylls:

- Tjänstgöringsgrad på minst 50 procent och minst 600 genomförda urval vid urvalsvisningar under kalenderåret
- Tjänstgöringsgrad under 50 procent och minst 300 genomförda urval under kalenderåret.
- Tjänstgöringsgrad under 30 procent.

2.3.3 Tandvårdsfönster vid urvalsvisning

Samtliga urval som genomförts på allmäntandvårdsenhet ska hanteras och faktureras via Tandvårdsfönster. För vägledning hänvisas till följande manualer:

- **Allmäntandvård:** [Manual Tandvårdfönster: Urvalsvisning på tandvårdsenhet för allmän tandvård för barn och unga 2024-03-01 \(skane.se\)](#)
- **Specialisttandvård:** [Specialiserad BoU, Urval till tandregleringsbehandling \(visning\) \(skane.se\)](#)

2.4 Urval via remiss

Avtalade allmäntandvårdsenheter kan skicka remiss till avtalade specialisttandvårdsenheter inom ortodonti för behandling, konsultation och urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling.

2.4.1 Remisskategorier

I Tandvårdsfönster finns tre (3) remisskategorier:

- **Behandling**
- **Konsultation**
- **Urval**

Behandling: Används för planerad eller akut vård, exempelvis vid trasig eller förlorad retentionsapparat, lossnade brackets, eller för patienter som inte omfattas av avgiftsfri tandreglering för barn och unga.

Konsultation: Används för expertrådgivning, till exempel vid frågeställningar om extraktioner på ortodontisk indikation, lägesbestämning, avtagbar apparatur, samt multidisciplinära bedömningar.

Urval: Utfärdas av den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad när urval krävs inför eventuell avgiftsfri tandregleringsbehandling (se avsnitt 2, Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling). Ett genomfört urval kan leda till utfärdande av betalningsgaranti.

2.4.2 Villkor vid urvalsremiss

Inom ramen för det fria vårdvalet enligt LOV har vårdnadshavare eller myndig patient rätt att välja avtalad specialistenhet inom ortodonti för remittering av urvalsremiss. Lista över avtalade specialistenheter inom ortodonti finns på Vårdgivare Skåne och 1177.

En urvalsremiss ska innehålla följande information och dokumentation:

- Klinisk frågeställning

- Preliminär diagnos enligt Skåneindex eller PreProt (enbart för specialister inom protetik)
- Journalanteckningar
- Kliniska extraorala foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Studiemodeller i form av intraorala foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Röntgenbilder

Avtalad specialist inom ortodonti har rätt att begära komplettering eller ytterligare underlag om kvaliteten på de extraorala och intraorala foton är bristfällig eller för att kunna göra en fullständig bedömning.

Avtalad specialist som mottagit en urvalsremiss kan genomföra urvalet på två sätt:

1. baserat på underlaget i urvalsremissen, eller
2. genom att kalla patienten till specialistenheten för bedömning.

2.4.3 Dispens från mottagande av urvalsremiss

Dispens från skyldigheten att ta emot urvalsremiss beviljas inte.

2.4.4 Tandvårdsfönster vid urvalsremiss

Urvalsremisser, samt remisser för behandling och konsultation, ska administreras i Tandvårdsfönster. För vägledning hänvisas till:

[Tandvårdsfönster – manualer och rutiner - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

2.5 Information till patienter vid urval

Avtalad specialist inom ortodonti ansvarar för att vårdnadshavare eller myndig patient får fullständig information om urvalet och de konsekvenser som beslutet medför. Informationen ska ges både muntligen och skriftligen. Region Skåne har tagit fram informationsmaterial för detta ändamål, tillgängligt via [Tandvård - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#).

Skriftligt material som lämnas ut vid urvalstillfället får inte innehålla information eller logotyper som kan associeras med specifik leverantör eller tandvårdsenhet.

Vid tidpunkten för, eller i samband med, beviljande av betalningsgaranti är det förbjudet att bedriva marknadsföring som kan påverka vårdnadshavare eller myndig patient i valet av specialisttandvårdsenhet inom ortodonti.

2.6 Urval till och med 19 års ålder

Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling får ske till och med det år patienten fyller 19. Urvalet bör ske i så god tid att behandlingen kan slutföras senast det år patienten fyller 19 år.

Patienter för vilka behandling inte kan påbörjas eller slutföras innan det 20:e levnadsåret ska vid urvalstillfället informeras om eventuella egenkostnader, innan en betalningsgaranti utfärdas. Patienten ska även informeras om övergången till det statliga tandvårdsstödet och, i förekommande fall, Region Skånes tandvårdsstöd för vuxna med särskilda behov.

2.7 Undantag för urval

Patienter med diagnoserna läpp-käk-gomspalt (LKG) eller hemifacial mikrosomi kan undantas från urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling.

För att undantag ska beviljas krävs att patienten behandlas av käkortoped vid käkkirurgiska kliniken vid Skånes universitetssjukhus (SUS) i Malmö/Lund. Ansvarig käkortoped ska rapportera aktuella patienter till Region Skåne.

För dessa patienter utfärdas ingen betalningsgaranti. Utförd vård faktureras utanför Tandvårdsfönster till Enheten för uppdragstyrning. Ingen ersättning utgår om patienten inte har rapporterats in.

2.8 Preprotetisk ortodonti

Vid särskilda omständigheter i samband med protetisk behandling inom specialistdisciplinen protetik kan patienter beviljas avgiftsfri tandregleringsbehandling utöver det som omfattas av Skåneindex.

Beslut om preprotetisk ortodonti fattas av avtalad specialist inom ortodonti efter att urvalsremiss inkommit från specialist inom protetik via Tandvårdsfönster. Protetiker får endast skicka urvalsremiss med åtgärdskod PreProt och har inte rätt att boka tider för urvalsvisning på specialisttandvårdsenhet.

En restriktiv hållning ska tillämpas i dessa ärenden. Ingen specialisttandläkare får besluta om behandling inom annan specialitets område utan samråd. Innan preprotetisk ortodontisk behandling påbörjas ska en gemensam terapiplan och behandlingsplan upprättas av berörda specialister och dokumenteras i patientjournalen.

2.9 Second opinion

Vårdnadshavare eller myndig patient har alltid rätt att begära en ny ortodontisk bedömning (second opinion) av urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling. Vid urvalstillfället ska information om denna rättighet lämnas.

Ansökan om second opinion ska göras av vårdnadshavare eller myndig patient via den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad. Ansökan ska ha inkommit till Region Skåne inom etthundraåttio (180) dagar från urvalstillfället för att handläggas.

Second opinion genomförs minst två gånger per halvår av avtalade specialister inom ortodonti.

2.9.1 Allmäntandvårdens ansvar vid second opinion

Tandvårdsenheten där patienten är listad ansvarar för att ansökan om second opinion skickas till Region Skåne via Tandvårdsfönster. Vägledning finns i [Manual Tandvårdsfönster: Second opinion för allmän tandvård för barn och unga \(2024-05-01\) \(skane.se\)](#)

Ansökan ska innehålla följande underlag:

- Urvalsdatum
- Urvalsansvarig
- Röntgenbilder
- Relevanta journalanteckningar
- Extraorala kliniska foton (se avsnitt 5, Studiemodeller och kliniska foton)
- Fysiska studiemodeller i gips märkta med utförandedatum, namn och personnummer. Dessa ska skickas per post till Region Skåne

Vid ofullständigt underlag kan Region Skåne begära komplettering. Om komplettering inte inkommer inom angiven tidsfrist avslås ansökan.

Allmäntandvårdsenheten ansvarar för att informera vårdnadshavare eller myndig patient om rutiner och villkor för second opinion.

Efter genomförd second opinion skickar Region Skåne ett skriftligt besked per post till vårdnadshavare eller myndig patient. Allmäntandvårdsenheten där patienten är listad informeras via Tandvårdsfönster.

Beslut från second opinion kan inte överklagas. Eventuella synpunkter hänvisas till Region Skånes patientnämnd.

2.9.2 Specialisttandvårdens ansvar vid second opinion

Avtalade specialister inom ortodonti är skyldiga att närvara vid de second opinion-tillfällen som fastställs av Region Skåne enligt förfrågningsunderlaget. Leverantören ansvarar för att tilldelade ortodontister deltar.

Vid uteblivet deltagande kan leverantören bli ersättningsskyldig per frånvarande ortodontist motsvarande det belopp som Region Skåne ersätter för second opinion (se dokument Ersättningsberättigade åtgärder 2026).

Region Skåne fastställer tidpunkt, antal deltagande ortodontister samt plats för second opinion mötena

3 Betalningsgaranti

När en avtalad specialist inom ortodonti rapporterar in ett urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling i Tandvårdsfönster genereras automatiskt en betalningsgaranti. Betalningsgarantin skickas hem till vårdnadshavare eller myndig patient via post. För patienter som är anslutna till 1177 Vårdguidens e-tjänster tillgängliggörs betalningsgarantin digitalt.

Betalningsgarantin är en värdehandling och fungerar som garanti för en (1) avgiftsfri specialistutredning inom ortodonti. Specialistutredningen kan, om indikation föreligger, resultera i en (1) avgiftsfri tandregleringsbehandling. Om hinder för tandreglering framkommer vid specialistutredningen ska betalningsgarantin avslutas och ingen avgiftsfri tandregleringsbehandling genomförs.

3.1 Vårdval för specialistutredning och tandregleringsbehandling

Vårdnadshavare eller myndig patient har, enligt det fria vårdvalet (LOV), rätt att välja vid viken avtalad specialistenhet inom ortodonti den avgiftsfria specialistutredningen och eventuella tandregleringsbehandlingen ska genomföras.

En lista över avtalade specialistenheter inom ortodonti skickas tillsammans med betalningsgarantin via post eller 1177 och finns även tillgänglig på vårdgivare Skåne och 1177.

3.2 Villkor för betalningsgarantin

Vid utfärdandet av en betalningsgaranti gäller en giltighetstid etthundraåttio (180) dagar för genomförande av vårdvalet.

Betalningsgarantin ska undertecknas av vårdnadshavare eller myndig patient och skickas till vald specialistenheten inom ortodonti. En undertecknad betalningsgaranti medger att den valda specialistenhet har rätt att inhämta journalkopior, röntgenbilder och eventuella studiemodeller från den tandvårdsenhet där patienten är listad.

Om vårdvalet inte genomförs inom nittio (90) dagar skickas en påminnelse automatiskt från Region Skåne. Har inget vårdval genomförts inom betalningsgarantins giltighetstid på etthundraåttio (180) dagar avregistreras betalningsgarantin. För att erhålla en ny betalningsgaranti krävs ett nytt

urval. En betalningsgaranti förblir giltig om den registrerats som mottagen i Tandvårdsfönster.

När den valda specialistenheten mottagit en undertecknad betalningsgaranti ska detta omgående rapporteras som mottaget i Tandvårdsfönster.

Leverantören ska även skicka ett bekräftelsebrev till vårdnadshavare eller myndig patient via post eller e-post, där eventuell kötid anges.

Enligt gällande förfrågningsunderlag för specialiserad tandvården för barn och unga har samtliga avtalade leverantörer ett sistahandsansvar. Detta innebär att leverantören är skyldig att ta emot patienter som väljer enheten. Leverantören får inte neka vård eller välja patienter.

Patienter som ska genomgå tandreglering i kombination med behandling inom annan specialitet, såsom käkkirurgi (ortognatkirurgi) har samma rätt att välja vårdgivare som övriga tandregleringspatienter.

3.2.1 Förtur

Specialistutredning och eventuell tandregleringsbehandling ska genomföras i den ordning som betalningsgarantierna inkommer.

Betalningsgarantier som har beviljats med förtur ska prioriteras och hanteras omgående för specialistutredning.

Efter genomförd specialistutredning avgör den behandlande ortodontisten när en eventuell tandregleringsbehandling ska påbörjas, utifrån patientens medicinska och odontologiska behandlingsbehov.

4 Tandregleringsbehandling

4.1 Tandregleringsbehandling inom allmäntandvården

4.1.1 Interceptiv ortodonti

Interceptiva åtgärder ska utföras inom allmäntandvården i syfte att tidigt avbryta en ogynnsam bettutveckling. Exempel på sådana åtgärder är spatelbitning, slipning, applicering av separationsligaturer samt extraktioner på ortodontisk indikation.

Syftet med dessa insatser är att minska antalet barn och unga med behov av ortodontisk behandling eller att reducera svårighetsgraden hos patienter som senare kan behöva behandling med fast tandregleringsapparat.

Terapiplanering, genomförande och uppföljning av bettutvecklingen utförs av allmäntandläkaren. Vid behov kan remiss för konsultation skickas till avtalad specialist inom ortodonti.

Interceptiva åtgärder får inte försvåra möjligheten till en fullständig behandling av kvarstående bettavvikelser vid ett senare tillfälle. Patienter som har erhållit interceptiv ortodonti ska vid framtida urval prioriteras i enlighet med den diagnos som har högsta prioritet enligt gällande urvalskriterier.

4.1.2 Tandregleringsbehandling med apparatur

För att en (1) avgiftsfri tandregleringsbehandling inom allmäntandvården ska kunna genomföras krävs ett genomfört urval (se avsnitt 2, Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling).

Behandlingen ska planeras och utföras i samråd mellan allmäntandläkaren och den avtalade specialist inom ortodonti som ansvarar för urvalet. Allmäntandläkaren ansvarar för behandlingens genomförande, uppföljning och kontroll av bettutvecklingen.

Tandregleringsbehandlingar som kan utföras inom allmäntandvården omfattar:

- Diastemaslutare/luckhållare
- Cross elastic

- Lingualbåge
- EOD
- Fixplåt
- Labialbåge
- Sektionsbåge
- Aktivator
- Quad-helix

4.1.3 Ekonomisk ersättning vid omlistning

Vid omlistning till annan allmäntandvårdsenhet regleras ersättningen ekonomiskt mellan berörda tandvårdsenheter.

Den allmäntandvårdsenheten där urvalet är registrerat i Tandvårdsfönster fakturerar Region Skåne för den utförda vården och ansvarar därefter för att fördela ersättningen i enlighet med överenskommelse till den enhet som övertar och slutför behandlingen.

4.2 Tandregleringsbehandling inom specialisttandvården

Inom ramen för betalningsgarantin ingår en (1) specialistutredning, en (1) tandregleringsbehandling med fast apparatur eller en (1) behandling med avtagbar apparatur samt retentionsbehandling under ett (1) år efter avslutad tandregleringsbehandling.

Om hinder för behandling identifieras vid specialistutredningen ska betalningsgarantin avslutas, och ingen avgiftsfri tandregleringsbehandling genomförs. Retentionsbehandling och avbondning ingår även om patienten väljer att avsluta behandlingen i förtid.

Fast apparatur avser bondad eller cementerad apparatur som patienten inte själv kan avlägsna. Behandling med aligners kan undantagsvis omfattas av betalningsgarantin om behandlande ortodontist bedömer att detta ger ett bättre behandlingsresultat för det aktuella bettfelet.

Ingen högre ersättning utgår från Region Skåne vid behandling med aligners, och inga ytterligare avgifter får tas ut av patienten. Om extrakostnader ändå påförs patienten kan Region Skåne vidta åtgärder i enlighet med gällande Förfrågningsunderlag.

4.2.1 Akutbesök

Den avtalade specialisttandvårdsenhetens ansvar för att samtliga patienter under behandling får information om hur de ska agera vid akuta problem. Om enheten är obemannad ska adekvat hänvisning till jour finnas.

Varje specialisttandvårdsenhet ansvarar i första hand för sina egna patienters behov av akut vård. Detta ingår i ersättningen för tandregleringsbehandlingen inom betalningsgarantin.

Om en patient i akut behov av vård tas emot vid en annan avtalad specialisttandvårdsenhet än den där behandlingen bedrivs, ska ersättningen för den utförda vården regleras mellan berörda vårdgivare. Den akuta behandlingen ska begränsas till åtgärder som syftar till att avhjälpa smärta, obehag och minimera risken för skada.

4.2.2 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder

En avgiftsfri tandregleringsbehandling bör avslutas senast under det kalenderår patienten fyller 19 år.

Från och med det år patienten fyller 20 år utgår ingen ersättning från Region Skåne enligt Tandvårdslagen (1985:125) om avgiftsfri tandvård för barn och unga. Patienten övergår då till det statliga tandvårdsstödet och, i förekommande fall, Region Skånes tandvårdsstöd för vuxna med särskilda behov.

4.2.2.1 Övergångsregler för ålderssänkning 23–19 år

Riksdagen beslutade den 27 november 2024, i enlighet med proposition 2023/24:158, att sänka åldersgränsen för avgiftsfri tandvård enligt 15 a § och 7 § punkt 1 tandvårdslagen (1985:125). Beslutet innebär att åldersgränsen sänks från det år patienten fyller 23 år till det år patienten fyller 19 år. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 2025.

Enligt propositionen ska de äldre bestämmelserna fortsatt att tillämpas för behandlingar som påbörjats före lagens ikraftträdande, samt för behandlingar som regionen före den 1 januari 2025 beslutat ska vara avgiftsfria.

4.2.2.1.1 Region Skånes tillämpning inom ortodonti

Övergångsreglerna omfattar samtliga aktiva betalningsgarantier som utfärdats senast den 31 december 2024. Dessa förblir giltiga till och med det år patienten fyller 23 år.

Betalningsgarantier som utfärdas från och med den 1 januari 2025 omfattas inte av övergångsreglerna och gäller enligt avsnitt 4.2.1 Tandregleringsbehandling efter 19 års ålder.

Ansökningar om second opinion och dubbelbehandling som inkommit till Region Skåne senast den 31 december 2024 omfattas av övergångsreglerna.

Patienter mellan 20 och 23 år som senast den 31 december 2024 påbörjat tandregleringsbehandling i annan region (definierat som att apparaturen installerats i munnen) omfattas av FASut-V.

Eftersom dessa patienter inte kan registreras i Tandvårdsfönster, som är begränsat till patienter i åldern 0–19 år, ska ansökan skickas per post till:

Region Skåne
Koncernkontoret
Enheten för uppdragsstyrning
Tandvård, Rådhus Skåne, plan 3
291 89 Kristianstad

Ansökan om FASut-V ska innehålla:

1. Dokumentation som visar att apparaturen installerats senast den 31 december 2024.
2. Beslut från den tidigare regionen som styrker att avgiftsfri tandregleringsbehandling har beviljats.

Patienter som enbart stått i kö eller enbart har fått en undersökning där apparaturen inte installerats i munnen omfattas inte i övergångsreglerna och ersätts inte av Region Skåne.

4.2.3 Ändring av vårdval

4.2.3.1 Innan specialistutredning påbörjats

Om vårdnadshavare eller myndig patient önskar ändra sitt vårdval och står i kö för en avgiftsfri specialistutredning inom ortodonti, ska kontakt omgående tas med den aktuellt valda specialistenheten inom ortodonti för att informera om ändringen.

Specialistenheten ska inom sju (7) arbetsdagar returnera den underskrivna betalningsgarantin till Region Skåne. Region Skåne avregistrerar därefter betalningsgarantin i Tandvårdsfönster för den aktuella specialistenheten.

Patienten kommer därefter få en ny betalningsgaranti per post för nytt vårdval.

4.2.3.2 Efter påbörjad specialistutredning

Om vårdnadshavare eller myndig patient önskar ändra sitt vårdval efter att specialistutredning eller tandregleringsbehandling har påbörjats, ska kontakt tas med den för närvarande valda specialistenheten inom ortodonti.

Vårdnadshavare eller myndig patient ska informeras om att ändringen ska meddelas skriftligen till Region Skåne via blanketten [byte-av-specialisttandvårdsenhet--tandreglering.pdf \(skane.se\)](#) , tillgänglig på Vårdgivare Skåne.

Region Skåne informerar, via Tandvårdsfönster, den tidigare specialistenheten när vårdvalet ändrats. Den tidigare specialistenheten ska därefter, inom sju (7) arbetsdagar, överföra nödvändigt underlag till den nya specialistenheten för fortsatt behandling.

4.2.4 Avbruten tandregleringsbehandling

Avbruten avgiftsfri tandregleringsbehandling ska omedelbart rapporteras i Tandvårdsfönster. Betalningsgarantin avslutas därefter och vårdansvaret upphör.

Ett meddelande om avbruten behandling skickas även till den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad.

Vårdnadshavare eller myndig patient ska erhålla både muntlig och skriftlig information om att tandregleringsbehandlingen inte kan återupptas inom ramen för den nuvarande betalningsgarantin. För att en avgiftsfri tandregleringsbehandling ska kunna återupptas, krävs ett nytt urval och en ny betalningsgaranti, förutsatt att bettavvikelsen fortfarande omfattas av Skåneindex vid urvalstillfället.

Region Skåne tillhandahåller informationsbroschyren som ska erbjudas vid avbruten behandling: [Tandreglering hos specialist - Avbruten behandling - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Skriftligt material som delas ut får inte innehålla information eller logotyper som kan associeras med en specifik leverantör eller tandvårdsenhet.

4.2.5 Retentionsbehandling och uppföljning

Efter avslutad tandregleringsbehandling ska den behandlande specialisten inom ortodonti säkerställa att retentionsapparaturen är korrekt anpassad och fungerande under en period om ett (1) år.

Under denna period ansvarar den avslutande eller avbytande leverantören för kostnader avseende kontroller, reparationer och borttappad retentionsapparat. Efter ett (1) år bekostas samtliga åtgärder av vårdnadshavare eller myndig patient.

Allmäntandvården ansvar för uppföljning och kontroll av bettutvecklingen ett (1) år efter avslutad tandregleringsbehandling. Detta ingår i vårdersättningen.

Om retentionsapparaturen behöver repareras eller har borttappad efter ett (1) år ska vårdnadshavare eller myndig patient vända sig till den allmäntandvårdsenhet där patienten är listad. Kostnaderna bekostas av patienten. Vid behov kan behandlingsremiss utfärdas via Tandvårdsfönster till valfri avtalad specialistenhet inom ortodonti enligt det fria vårdvalet (LOV).

Innan behandlingen påbörjas ska den behandlande ortodontisten informera vårdnadshavare eller myndig patient om det framtida kostnadsansvaret för retentionsbehandlingen, som träder i kraft ett (1) år efter avslutad tandregleringsbehandling. Denna information ska dokumenteras i patientjournalen.

Vid avslutad eller avbruten behandling ska patienten ges muntlig och skriftlig information om skötsel och hanteras av retentionsapparaturen

Patienter från annat land eller annan region med pågående retentionsbehandling ska själva bekosta reparationer och borttappad retentionsapparat.

4.2.6 Recidiv

Ingen ersättning från Region Skåne utgår för behandling av recidiv.

4.2.7 Dubbelbehandling

I undantagsfall kan två (2) tandregleringsbehandlingar, så kallad dubbelbehandling, beviljas inom ramen för en (1) betalningsgaranti. Region Skåne kan ersätta en (1) dubbelbehandling om en tandregleringsbehandling

inte kunnat fullföljas på grund av kvarstående tillväxt eller förändringar i bettutvecklingen.

Exempel på sådana fall är:

- Tandregleringsbehandling som är terapiplanerad i två steg och behöver avbrytas, exempelvis vid ortognatkirurgi.
- Postnormala bettavvikelser där behandling inleds med aktivator i ung ålder på grund av risk för trauma och därefter kräver behandling med fast apparatur.

Ansökan om dubbelbehandling görs via Tandvårdsfönster. Instruktioner finns i : [Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/Manualer-och-rutiner-Tandvardsfönster-Vardgivare-Skane)

Journalkopior som styrker tvåstegs terapiplanering samt kliniska foton ska bifogas ansökan.

4.2.8 Patienter inflyttade till Skåne från annan region

Patienter som folkbokförs i Skåne och som tidigare varit folkbokförda i en annan region kan ha beviljats eller påbörjat avgiftsfri tandregleringsbehandling. För dessa patienter gäller följande regler:

4.2.8.1 Patienter i kö, men utan påbörjad tandregleringsbehandling i annan region

Patienter som stått i kö men ännu inte påbörjat behandling i en annan region ska bedömas enligt Region Skånes prioriteringsindex, Skåneindex (se avsnitt 2, Urval för avgiftsfri tandregleringsbehandling).

4.2.8.2 Patienter som påbörjat tandregleringsbehandling i annan region

Om patienten har påbörjat en avgiftsfri tandregleringsbehandling i annan region krävs en utomlänsremiss utfärdad av den tidigare behandlande ortodontisten för att behandlingen ska kunna fortsätta inom Region Skåne.

Utomlänsremissen ska skickas till valfri avtalad specialistenhet inom ortodonti i Region Skåne, i enlighet med lagen om valfrihetssystem (LOV). Den mottagande specialistenheten ansvarar för att registrera remissen i Tandvårdsfönster.

För att fortsatt avgiftsfri behandling ska gälla krävs att en ansökan om FASut-V eller AVTut-V görs och godkänns i Tandvårdsfönster innan

behandlingen återupptas. Ett skriftligt beslut från den tidigare regionen som styrker att avgiftsfri tandreglering beviljats ska bifogas.

Instruktioner finns i lathunden: [Manualer och rutiner - Tandvårdsfönster - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Definitionen av påbörjad tandregleringsbehandling följer Tandvårds- och läkemedelsverkets (TLV) föreskrift HSLF-FS 2024:11 och avser när apparatur har utlämnats till patienten.

4.2.8.3 Patienter folkbokförda i annan region som vistas i Skåne

Patienter som vistas i Skåne men är folkbokförda i en annan region omfattas inte av Region Skånes kostnadsansvar. Kostnadsansvaret ligger hos den region där patienten är folkbokförd. Den regionen ska kontaktas för ersättning. Patienter som beviljats avgiftsfri tandregleringsbehandling får inte faktureras, i enlighet med Tandvårdslagen (1985:125).

4.2.9 Patienter utflyttade från Skåne till annan region

4.2.9.1 Patienter som folkbokför sig i en annan region under pågående avgiftsfri tandregleringsbehandling

Patienter som flyttar från Skåne till annan region under pågående avgiftsfri tandregleringsbehandling ska, på begäran av vårdnadshavare eller myndig patient, erhålla en utomlänssremiss från behandlande specialist inom ortodonti.

Vårdansvaret övergår till den mottagande region när utomlänssremissen har mottagits och bekräftats samt patientens första besök ägt rum. Den mottagande enheten har rätt att begära in relevant underlag för fortsatt behandling.

När patienten folkbokförts i annan region upphör Region Skånes kostnadsansvar, och betalningsgarantin avslutas automatiskt i Tandvårdsfönster.

4.2.9.2 Patienter som folkbokför sig i annan region men önskar avsluta pågående behandling i Skåne

Patienter som flyttar till annan region men som önskar slutföra sin påbörjade behandling i Skåne får sitt kostnadsansvar överfört till den nya regionen. Betalningsgarantin avslutas automatiskt i Tandvårdsfönster.

Den mottagande regionen ska kontaktas för ersättning av fortsatt behandling. Barn och unga (0–19 år) med beviljad avgiftsfri

tandregleringsbehandling får inte faktureras enligt Tandvårdslagen (1985:125).

4.2.9.3 Patienter folkbokförda i Skåne som önskar fortsätta behandling i annan region

För patienter folkbokförda i Skåne som önskar fortsätta sin behandling i annan region, exempelvis i samband med studier, gäller följande:

1. Patienten kontaktar ortodontist i den andra regionen för att säkerställa mottagande av utomlänssremiss.
2. Patienten informerar sin valda specialist inom ortodonti i Region Skåne om den nya vårdgivaren.
3. Den valda specialisten i Skåne kontaktar Enheten för uppdragstyrning för att ansöka om godkännande att utfärda utomlänssremiss. Godkännande ges enbart om behandlingsorten ligger på sådan distans att regelbundna besök till Skåne inte är praktiskt genomförbara.
4. Efter godkännande skickas utomlänssremiss och relevant underlag till den mottagande ortodontisten. I remissen ska anges att kostnadsförslag ska skickas till Enheten för uppdragstyrning för godkännande innan tandregleringsbehandling kan fortgå.

4.2.10 Asylsökande och papperslösa patienter under 18 år

Asylsökande och papperslösa patienter under 18 år har rätt till fullständig tandvård. Mer information finns på [Vård av personer från andra länder - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

All hantering av asylsökande och papperslösa sker utanför Tandvårdsfönster.

För asylsökande och papperslösa patienter under 18 år som redan har påbörjat en tandregleringsbehandling ska remiss utfärdas av allmäntandvården till avtalad specialistenhet inom ortodonti. För att behandlingen ska kunna fortsätta krävs att en ansökan om FASut-V eller AVTut-V skickas in och godkänns innan tandregleringsbehandlingen återupptas. Ansökan ska skickas per post till:

Region Skåne
Koncernkontoret
Enheten för uppdragsstyrning
Tandvård, Rådhus Skåne, plan 3
291 89 Kristianstad

För patienter som påbörjat tandregleringsbehandling i annat land gäller att apparaturen ska ha utlämnats innan patienten folkbokförts i Sverige. Region Skåne ersätter inte tandregleringsbehandlingar som påbörjats i andra länder efter att patienten folkbokförts i Region Skåne. Sådana behandlingar betraktas som egenfinansierad tandregleringsbehandlingar, se avsnitt 4,2,10 Egenfinansierad tandregleringsbehandling

4.2.11 Egenfinansierad tandregleringsbehandling

Om vårdnadshavaren eller den myndige patienten inte har beviljats en betalningsgaranti ska information ges om möjligheten till egenfinansierad tandregleringsbehandling.

Samtliga kostnader som är kopplade till egenfinansierad tandreglering, inklusive extraktioner, akuta besök och retention, faktureras vårdnadshavaren eller den myndige patienten. Dessa kostnader omfattas inte av den avgiftsfria tandvården som ersätts av Region Skåne.

Den patientansvarige tandläkarens medverkan i egenfinansierad tandregleringsvård är möjlig i den utsträckning verksamhetens resurser och efterfrågan medger.

5 Studiemodeller och kliniska foton

5.1 Studiemodeller

Innan tandregleringsbehandling påbörjas ska studiemodeller alltid tas för att dokumentera patientens utgångsläge. Ytterligare modeller ska tas vid avslutad eller avbruten behandling för att möjliggöra utvärdering och uppföljning av behandlingsresultatet.

Studiemodeller får framställas som gipsmodeller, intraorala foton eller digital scanning.

Gipsmodeller ska arkiveras i två (2) år efter avslutad behandling. Intraorala foton och digital scanning utgör journalhandlingar och ska bevaras i minst tio (10) år.

5.1.1 Gipsmodeller

Gipsmodeller ska användas vid ansökan om second opinion. Modellerna ska skickas per post till Region Skåne och vara märkta med datum för avtryckstagning, namn och personnummer.

Gipsmodellerna ska vara inslipade enligt vedertagen odontologisk praxis, (se avsnitt 2.10, Second opinion).

5.1.2 Intraorala foton

Intraorala foton ska användas vid remittering för urvalsremiss.

Dokumentationen ska bestå av minst fem (5) intraorala foton med följande motiv:

1. Front i sammanbitningsläge
2. Höger sida i sammanbitningsläge
3. Vänster sida i sammanbitningsläge
4. Ocklusalbild av överkäke
5. Ocklusalbild av underkäke

Fotona ska vara av god kvalitet och möjliggöra en korrekt och fullständig bedömning av patientens bettavvikelse och behandlingsbehov

5.1.3 Kliniska extraorala foton

Kliniska extraorala foton ska bifogas vid ansökan om second opinion eller vid urvalsremiss. Dokumentationen ska innehålla minst fyra (4) bilder med följande motiv:

1. Front – allvarligt ansiktsuttryck
2. Front - leende
3. Profil – allvarligt ansiktsuttryck
4. Profil - leende

Fotona ska vara av god kvalitet och säkerställa en korrekt och fullständig bedömning av patientens behov och utgångsläge.

6 Skåneindex

Urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling i Region Skåne sker med stöd av ett prioriteringsindex, Skåneindex, som används för att bedöma bettavvikelsens omfattning och behandlingsbehov

Enligt tidigare politiska beslut ska urvalet för avgiftsfri tandregleringsbehandling omfatta högst 35 procent av Region Skånes barn och unga per år.

Skåneindex används för att säkerställa en enhetlig, rättvis och behovsbaserad prioritering av patienter med störningar i bettutvecklingen, i syfte att uppnå en jämlik tandvård inom regionen.

Bilaga 1 - Skåneindex

Diagnos	Skåneindex
Prenormalt bett/frontal invertering	1a. Prenormalt bett/frontal invertering med tvångsföring 1b. Prenormala bett, mer än 1 mm negativ horisontell överbitning med funktionell påverkan
Postnormalt bett/stor HÖB	2a. Stor horisontell överbitning: mer än 6 mm, med funktionell påverkan och/eller ofullständig läppslutning 2b. Ofullständig läppslutning orsakad av proklinerade incisiver och/eller bimaxillär protrusion
Öppet bett	3a. Öppet bett omfattande mer än hörntand till hörntand med negativ vertikal överbitning 3b. Lateralt öppna bett mer än 2 tandpar på en sida i det permanenta bettet
Djupt bett	4a. Djupt bett med gingival påbitning
Korsbett/Saxbett	5a. Enkelsidigt korsbett/korsbitning med tvångsföring 5b. Saxbett/saxbitning med tvångsföring, saxbitning första molarer eller mer än 1 tandpar i samma kvadrant
Glesställning	6a. Glesställning som är sammanlagt minst 8 mm, alternativt minst 3 mm lucka mellan två tänder (13-23 eller 33-43)
Trångställning/rotation	7a. Starkt uttalade trångställningar, rotationer, tippningar eller andra positionsavvikelser som är uppenbart funktionellt och/eller estetiskt störande - med förskjutning av minst en kontaktpunkt 4 mm eller mer i överkäksfront (13-23), men i underkäksfront (33-43) minst två kontaktpunktsförskjutningar 4 mm eller mer
Retinerade tänder/ektopisk eruption	8a. Retention/ektopisk eruption av överkäksincisiver (alltid förtur) 8b. Retention/ektopisk eruption av hörntänder (alltid förtur)
Saknade tänder	9a. Agenesiförlust av hörntänder eller incisiver i överkäken 9b. Agenesiförlust av mer än 1 premolar i samma kvadrant
Övrigt	10a. Traumaskador eller retinerade tänder där ortodontisk behandling är indicerad

Syndrom

Patienter med diagnosen LKG eller hemifacial mikrosomi som kontrolleras av ortodontist på käkkirurgiska kliniken SUS Malmö/Lund behöver ingen betalningsgaranti. De hanteras utanför Tandvårdsfönster